

Innhold

Kapittel 1

Hvorfor en bok om leseforståelse?	15
<i>Vibeke Grøver og Ivar Bråten</i>	
Hva er leseforståelse?	15
Hvorfor er det viktig at lærerstudenter og lærere har kunnskap om leseforståelse?	17
Hva leseren lærer om leseforståelse	18
Språk- og leseforståelse ved skolestart og i de første skoleårene	18
Kritisk lesing og multiple tekster	21
Digital og multimodal lesing	22
Lesemotivasjon og leseengasjement	24
Forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap om leseforståelse – en sluttkommentar	25

DEL I

GRUNNLAGET FOR SPRÅK- OG LESEFORSTÅELSE VED SKOLESTART	27
---	----

Kapittel 2

Barns erfaringer med samtaler og tekst som grunnlag for utvikling av leseforståelse	29
<i>Veslemøy Rydland</i>	
Innledning	29
Kodefokuserte og meningsfokuserte ferdigheter hos yngre barn	30
Kodefokuserte og meningsfokuserte ferdigheter hos flerspråklige barn	31
Tidlige erfaringer som støtter barns kodefokuserte og meningsfokuserte ferdigheter	33
Barns praktiserer sine meningsorienterte ferdigheter i lek med andre barn	34
Betydningen av barns erfaringer med samtaler over bøker	35

Leseutvikling når barn begynner på skolen	38
Betydningen av opplæringsaktivitetenes innhold og organisering.	38
Betydningen av de samspillene læreren legger til rette for i klasserommet. ..	41
Konklusjon	43

Kapittel 3

Skolens samarbeid med foreldre til minoritetsspråklige barn i

begynneropplæringen - refleksjoner over muligheter og utfordringer	46
---	----

Jarmila Bubikova-Moan og Vibeke Grøver

Innledning	46
Hva vet vi om minoritetsspråklige foreldres møter med den norske skolen?	48
Å støtte barnets tospråklige utvikling	50
Når fellesspråk er en utfordring for samarbeidet	53
Å møte et annet læringssyn	55
Konkluderende refleksjoner	58

Kapittel 4

Perspektivtaking og tekstforståelse	61
--	----

Vibeke Grøver

Hva er perspektivtaking?	61
Perspektivtaking og skolens fagtekster	63
Kan samtaler over tekst i tidlig barndom legge grunnlaget for perspektivtaking?	65
To internasjonale studier av sammenhenger mellom tekstsamtaler og perspektivtaking	66
En norsk studie av sammenhenger mellom tekstsamtaler og perspektivtaking	68
Har barn i flerspråklige miljøer en særlig fordel når det gjelder perspektivtaking?	75
Avsluttende kommentar	76

DEL II

LESEFORSTÅELSE I SKOLENS BEGYNNEROPPLÆRING	79
---	----

Kapittel 5

Effekten av språkintervensjoner på tidlig leseforståelse	81
---	----

Åste Mjelve Hagen og Kristin Rogde

Innledning	81
Språkaktiviteter som er brukt i intervensjonsstudier	82
Vokabular og fokusord	82

Lese bøker	84
Aktiv lytting	85
Stimulering av ekspressivt språk	86
Bygge narrativ bevissthet	87
Hvorfor jobbe med språkaktiviteter i den begynnende leseopplæringen?	88
Forholdet mellom språkforståelse og leseforståelse	88
Utvikling av språkforståelse	89
Hvilken virkning har språkintervensjonene på barns språk- og leseferdigheter?	90
Avslutning	94

Kapittel 6

Læreres støtte til dypere ordforståelse hos minoritetsspråklige elever i

barneskolen	97
<i>Mia C. Heller</i>	
Språk som grunnlag for skolefaglig utvikling	97
Andrespråklæring i skolens begynneropplæring	98
Lærerprofesjonalitet	101
Lærerstøtte til dypere ordforståelse hos minoritetsspråklige barn	102
Dialogisk boklesing	103
Ordrelasjoner	104
Ords meningsinnhold og eksponering på tvers av kontekster	105
Barnevennlige definisjoner	106
Kontekstuell støtte	106
Oppsummerende refleksjoner og implikasjoner for praksis	108

DEL III

KRITISK LESING OG MULTIPLE TEKSTER

Kapittel 7

Kritisk lesing på Internett

<i>Carita Kiili, Eva Wennås Brante og Leila E. Ferguson</i>	
Hva er kritisk lesing, og hvorfor er det viktig på internett?	114
Kritisk lesing på internett	115
En avansert kritisk leser	115
Læreres oppfatninger om kunnskap og kunnskapstilegnelse	118
Undervisning i kritisk lesing på internett i grunnskolen	119
Diskuter hva internett er	119
Utform engasjerende oppgaver som krever at elevene fordyper seg i nettbaserte tekster	121

Stimuler elevenes nysgjerrighet for å få dem til å stille viktige spørsmål og utvikle en kritisk holdning	122
Modeller effektive strategier	123
Støtt elevene ved å strukturere oppgaven og stille veiledende spørsmål	124
Bruk kontrasterende kasus	125
Legg til rette for gruppearbeid	126
Konklusjon	127

Kapittel 8

Å utvikle elevers kritiske tenkning gjennom lesing, argumentasjon og debatt

<i>Joshua F. Lawrence og Jenny M. Thorbjørnsen</i>	
Syn på kritisk tenkning	130
Kritisk tenkning og kritisk lesing	131
Hvorfor kritisk lesing?	132
Kritisk tenkning og lesing i klasserommet	133
Betydningen av klasseromsdiskusjoner i skolen	134
Kompleks resonnering og argumenterende skriving	136
Akademisk språk og rollen konnektiver spiller i argumenterende tekster ...	138
Komponenter i kritisk lesing i praksis	139
Word Generation-programmet	139
Kritisk tenkning på ungdomsskolen	140
Sluttbemerkninger	142

Kapittel 9

Lesing av multiple tekster

<i>Ivar Bråten</i>	
Innledning	144
Hva vil det si å forstå multiple tekster?	146
Integrering av innhold fra ulike tekster	146
Kildevurdering	147
Fordeler ved å lære fra multiple tekster	149
Forhold ved leseren og oppgaven som har betydning for forståelsen av multiple tekster	150
Forkunnskaper	151
Epistemiske oppfatninger	151
Engasjement	152
Lesestrategier	153
Leseoppgaven	154

Pedagogiske tiltak	155
Undervisning rettet mot integrering	156
Undervisning rettet mot kildevurdering	157
Konklusjon	158

DEL IV

MULTIMODAL LESING	161
--------------------------------	------------

Kapittel 10

Lesing av digitale tekster	163
---	------------

Helge I. Strømsø og Ladislao Salmerón

Innledning	163
Barn og unges lesevaner	164
Digitale leseferdigheter	167
Navigering	168
Integrering	170
Vurdering	173
Bruk av digitale tekster i undervisningen	175

Kapittel 11

Å lese på skjerm eller papir – spiller det noen rolle?	179
---	------------

Natalia Latini og Ivar Bråten

Innledning	179
Hvorfor er det å reflektere over lesemedium relevant for pedagoger?	180
Papir eller skjerm – hva sier forskningen?	181
Hvordan har forskere undersøkt forskjellen mellom lesing på skjerm og papir?	183
Hva er mulige årsaker til forskjeller mellom papir- og skjermbasert lesing?	184
Lesetempo og vurdering av egen forståelse	185
Sansemessige signaler og oversikt	186
Jevnlige avbrytelser i lesingen	187
Studier med studenter fra Universitetet i Oslo – entydige papirfordeler? ..	188
Betydningen av individuelle forskjeller	189
Leseferdigheter	190
Kjønn	191
Preferanser	191
Lesing i fortid, nåtid og fremtid	192
En tilpasset tilnærming til lesemedium – eleven, teksten og oppgaven	194

Kapittel 12

Multimedialæring og dysleksi - en god kombinasjon? 197
Anette Andresen og Øistein Anmarkrud

Dysleksi 198

Arbeidsminne 200

Multimedialæring 201

Multimedialæring og dysleksi 202

 Mulige fordeler 202

 Mulige ulemper 204

Pedagogiske implikasjoner 205

Konklusjon 208

DEL V

LESEMOTIVASJON 211

Kapittel 13

Om lesemotivasjon 213
Christian Brandmo og Ivar Bråten

Innledning 213

 Hva er lesemotivasjon? 213

Motivasjonsteorier og begreper 215

 Forventning om mestring 215

 Verdivurderinger og indre og ytre motivasjon 217

 Mål og målkomponenter 221

Avsluttende kommentar 224

Kapittel 14

Engasjerende leseundervisning 227
Øistein Anmarkrud og Christian Brandmo

Lesemotivasjon og leseengasjement 228

Lærings- og kunnskapsmål 231

Praktiske erfaringer 232

Elevautonomi 233

Et mangfold av interessante tekster 234

Strategiundervisning 235

Samarbeidslæring 236

Ros og belønning 237

Vurdering 238

Lærerinvolvering 238

Oppsummering og konklusjon 239

Etterord	241
<i>Hva vi kan lære fra praksis</i>	
<i>Catherine E. Snow og Åste Mjelve Hagen</i>	
Direkte undervisning i ordforråd	243
Eksplisitt undervisning i forståelse	244
Diskusjon i klasserommet	246
Avsluttende kommentar	248
Forfatteromtaler	250
Stikkord	253